

<https://doi.org/10.18778/7525-650-5.08>

Katarzyna Leśniewska
Piotr Drzewiecki
Uniwersytet Łódzki

PROBLEMY ZAGOSPODAROWANIA I KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENI PUBLICZNEJ NA OBSZARZE LASU ŁAGIEWNICKIEGO W ŁODZI

1. WSTĘP

W ciągu ostatnich lat powstało wiele opracowań dotyczących łódzkich Łagiewnik, w szczególności traktujących o ich środowisku naturalnym czy unikatowej oraz niezwykle bogatej faunie i florze. Szeroko pojętą problematyką Lasu Łagiewnickiego zajmowali się m.in. prof. J. K. Kurowski z Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Łódzkiego oraz dyrektor Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich mgr H. Andrzejewski. Warty podkreślenia jest fakt, iż tak bogata literatura zagadnienie zagospodarowania przestrzeni Lasu Łagiewnickiego traktuje bardzo wybiórczo i tylko w nielicznych publikacjach można doszukać się odniesień do wspomnianego tematu (por. OJRZYŃSKA 2001). Do problematyki zagospodarowania Łagiewnik nawiązują również w sposób bardzo ogólny autorzy pracy pt. *Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych w Łodzi. Plany i perspektywy* w rozdziale poświęconym lasom w granicach administracyjnych Łodzi (JAKÓBCZYK-GRYSZKIEWICZ i in. 2008).

Głównym celem autorów niniejszego opracowania jest ukazanie problemów związanych z zagospodarowaniem i kształtowaniem przestrzeni publicznej kompleksu leśnego w granicach miasta oraz zaprezentowanie perspektyw rozwoju zagospodarowania Lasu Łagiewnickiego w Łodzi.

2. MIEJSCE ZIELENI MIEJSKIEJ W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Ostatnimi czasy „przestrzeń publiczna” jest pojęciem stającym się obiektem coraz szerszych debat geografów, urbanistów, architektów, socjologów, a nawet

artystów. Warto podkreślić, że nie ma jednej ogólnie zaakceptowanej definicji tego pojęcia i nie istnieje ono również jako kategoria prawna.

Przestrzeń publiczna to wszelkie miejsca dostępne powszechnie dla ludzi nieodpłatnie. Jest to obszar o szczególnym znaczeniu do zaspokajania potrzeb mieszkańców, sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych. Przestrzeń publiczna może stanowić miejsce spotkań, pracy, a także rekreacji. Ponadto jest obszarem, w którym ludzie przemieszczają się z domu do pracy i z powrotem. Najpowszechniejszymi przykładami przestrzeni publicznej są skwery, place, ulice, bulwary czy rynki. W przestrzeni tej następują rozmaite interakcje międzyludzkie ze względu na obecność w niej m.in. mieszkańców i turystów (WYSOCKI 2009).

Zieleń miejska klasyfikowana była wielokrotnie w opracowaniach naukowych, określano jej znaczenie i pełnioną funkcję w mieście. Podkreślano głównie znaczenie sanitarno-higieniczne, akustyczne i klimatyczne terenów zielonych. W latach 80. XX w. akcentowano już funkcje ekologiczne tych obszarów. Rolę społeczną terenów zieleni określano jako zadania wypoczynkowe oraz dydaktyczno-wychowawcze. Funkcje kulturowe zieleni sprowadzane były często jedynie do budowy tła dla obiektów architektonicznych czy sylwetki miasta bądź sposobu zamaskowania elementów nieestetycznych w mieście (NIEMIRSKI 1973).

Terminem „zieleń miejska” określa się obszar porośnięty roślinnością zagospodarowaną (podlegającą zabiegom odpowiednich służb miejskich lub mieszkańców), w szczególności teren stanowiący: parki miejskie, skwery, ogródki działkowe, zorganizowane place zabaw z zielenią, większe (do uchwycenia w skali mapy 1:1000) obszary małej zieleni osiedlowej, rozległe obszary trawników, również wzdłuż ciągów komunikacyjnych, wody stojące i płynące wraz z otaczającą je zielenią (SOBCZYŃSKI, WOSIAK 2002).

Miejskie tereny zieleni bezspornie klasyfikowane są jako istotny element systemu przestrzeni publicznych miasta. Parki i skwery wymieniane są na równi z placami i ulicami jako strategiczny czynnik wyposażenia miasta w ogólnodostępne obszary dla zebrań i szeroko pojmowanej rekreacji i innych przejawów aktywności mieszkańców miasta (SUTKOWSKA 2006).

W skali całej Łodzi tereny zieleni miejskiej – leśnej i parkowej – obejmują obszar 3279 ha. Zielenią miejską są w dużej mierze obiekty sportowe (138 ha) oraz tereny ogródków działkowych (845 ha). Oprócz tego do zieleni, choć nie stanowiącej terenów rekreacji, zaliczyć można również cmentarze (193 ha) (SOBCZYŃSKI, WOSIAK 2002).

3. MIEJSCE ŁAGIEWNIK W SYSTEMIE ZIELENI ŁODZI

Główną bazą systemu przyrodniczego miasta Łodzi jest zieleń miejska, a w szczególności lasy, parki, ogródki działkowe i cmentarze. Lasy w granicach administracyjnych Łodzi zajmują ponad 2,4 tys. ha, przy czym Łagiewniki stanowią ponad połowę ich powierzchni.

Las Łagiewnicki jest obecnie największym obiektem zieleni na obszarze Łodzi (rys. 1). Jego urozmaicona rzeźba terenu, bogata szata roślinna oraz zróżnicowana fauna decydują o niezwyklej atrakcyjności tego obiektu. Ponadto ze względów klimatycznych Łagiewniki nazywane są często „zielonymi płucami Łodzi” (SICIŃSKI 2001). Zarówno walory przyrodniczo-krajobrazowe, jak i kulturowo-historyczne zadecydowały o włączeniu Łagiewnik (wraz z ich otuliną) do utworzonego 31 grudnia 1996 r. Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich, obejmującego gminy: Łódź, Nowosolna, Brzeziny, Stryków, Dmosin i Zgierz (KUROWSKI, red. 2001).

Dla mieszkańców Łodzi i okolic Las Łagiewnicki jest przede wszystkim łatwo dostępnym miejscem rekreacji usytuowanym w niewielkiej odległości od centrum miasta. Atrakcyjne położenie kompleksu, urozmaicony krajobraz, leśny mikroklimat oraz stawy na Łagiewniczance i Bzurze pozwalają na różnorodny wypoczynek. Ponadto las stanowi cenny obiekt badawczy (utworzono tu liczne powierzchnie doświadczalne), a także pełni funkcje poligonu dydaktycznego (KUROWSKI, red. 2001).

Łagiewniki usytuowane są w strefie krawędziowej Wzniesień Łódzkich i odgrywają wiodącą rolę w zakresie podsystemów: klimatycznego (źródło spływu mas powietrza do strefy zurbanizowanej), hydrologicznego (obszar źródłiskowy rzeki Bzury) i biocenotycznego (zróżnicowana fauna i flora oraz jej ochrona, m.in. w rezerwacie Las Łagiewnicki). Stabilny biologicznie potencjał Łagiewnik oraz ich łączność z przestrzeniami otwartymi gmin Zgierz i Stryków powodują, że północna część Łodzi jest najlepiej zasilana przez system przyrodniczy. Łagiewniki najslabiej oddziałują na system przyrodniczy centrum miasta. Zieleń Łodzi niewątpliwie wymaga bezwzględnej ochrony, a działania samorządowców powinny dążyć do powiązania pojedynczych obiektów w układ ciągły, łączący główne elementy systemu miasta (OJRZYŃSKA 2001).

Administrację nad kompleksem leśnym Łagiewniki sprawuje utworzone w 1994 r. Leśnictwo Miejskie Łódź, powstałe z przekształcenia Łódzkiego Przedsiębiorstwa Ogrodniczego w podmiot zajmujący się zielenią miejską na terenach zurbanizowanych. Właścicielem Lasu Łagiewnickiego (w odróżnieniu od Lasów Państwowych) nie jest Skarb Państwa, ale gmina i jest on finansowany z budżetu miasta. Na terenie kompleksu nie jest prowadzone użytkowanie rębne, a wszelkie prace polegające na wycince drzew to jedynie cięcia pielęgnacyjne o charakterze sanitarnym oraz trzebież przekształceniowa (GIZAK 2011).

Rys. 1. Zagospodarowanie przestrzenne Lasu Łagiewnickiego w Łodzi
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.las.lodz.pl

4. STAN OBECNY ZAGOSPODAROWANIA LASU ŁAGIEWNICKIEGO

Główny drzewostan Lasu Łagiewnickiego stanowią lasy liściaste – z dominacją dębów (42% powierzchni lasu). Za najcenniejsze uznaje się 170-letnie dąbrowy w uroczysku Wanny. Najstarszy dąb Łagiewnik rośnie przy ulicy Boruty na Rogach, a jego wiek szacuje się na 300 lat. Sosnę zwyczajną, stanowiącą ok. 27% powierzchni leśnej, można spotkać na terenie całego kompleksu. Najbardziej okazałe drzewa (110-letnie) znajdują się w uroczysku Skotniki, w północnej części Łagiewnik. Innym ważnym gatunkiem wchodzącym w skład drzewostanu Łagiewnik jest brzoza brodawkowata stanowiąca 20% powierzchni kompleksu. Pozostałe 11% powierzchni lasu stanowią m.in.: buk zwyczajny, jawor, topola, klon, osika, jesion, olsza i grab zwyczajny. Sporadycznie (w północno-zachodniej części) występuje także cis pospolity. W dolinach cieków można spotkać drzewostan olszowy (WRZOS 2001).

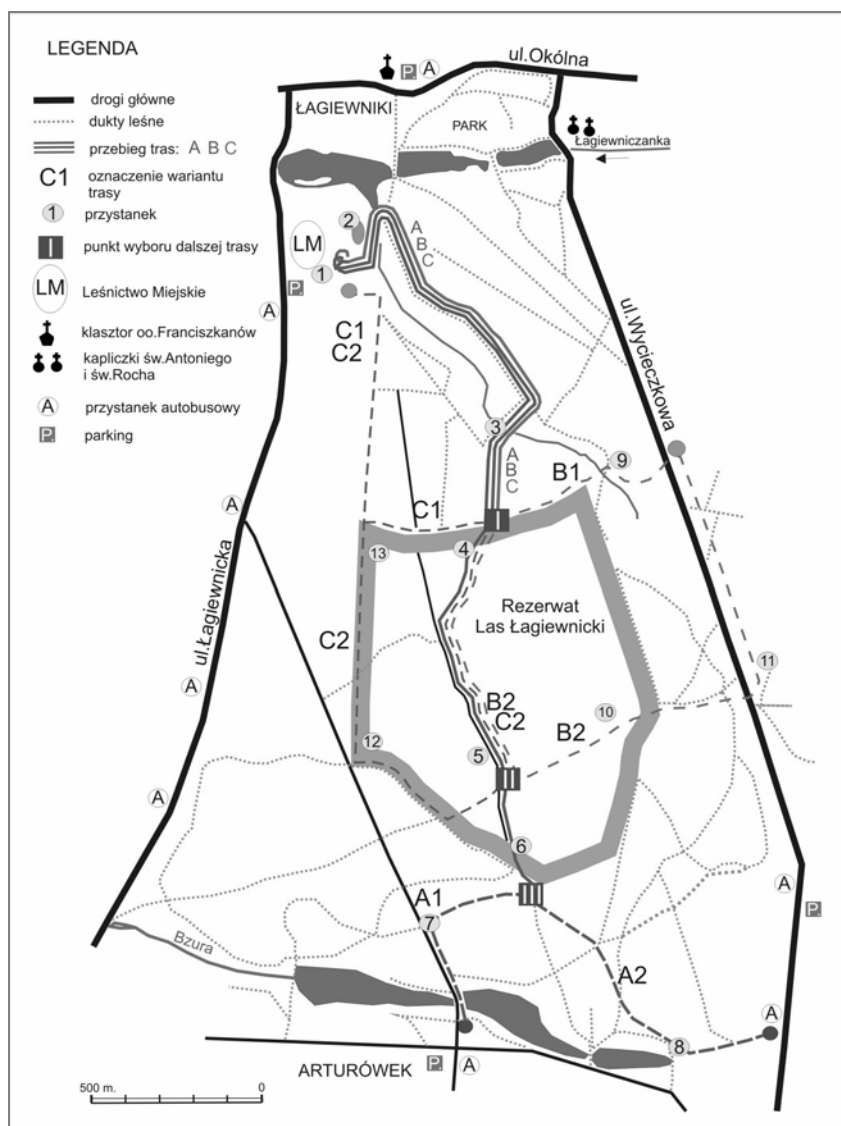
Las Łagiewnicki zajmuje powierzchnię ok. 1200 ha. Jego obecność w granicach miasta wyróżnia Łódź spośród innych miast europejskich. Dla mieszkańców aglomeracji Łagiewniki stanowią doskonałe miejsce rekreacyjne. Ponadto las odgrywa ważną rolę dydaktyczną zarówno dla uczniów łódzkich szkół, jak i studentów i pracowników naukowych Uniwersytetu Łódzkiego (KUROWSKI 1996).

Duże zainteresowanie Lasem Łagiewnickim doprowadziło do wytyczenia na terenie kompleksu ścieżki botaniczno-leśnej (rys. 2). Wyróżnia się ona przede wszystkim walorami krajobrazowymi oraz dydaktycznymi. Została przeprowadzona w taki sposób, by umożliwić poznanie jak największej liczby gatunków flory i fauny leśnej. Podczas przemarszu można dokonać oceny stanu przyrody Łagiewnik uzależnionej od wielu czynników w tym m.in.: antropopresji, eksploatacji wód podziemnych, gospodarki leśnej, a także zabiegów ochronnych (ANDRZEJEWSKI, KUROWSKI 2001).

Trasy ścieżki wytyczono w trzech wariantach różnej długości (od 1,8 do 3,9 km) ze zróżnicowaną liczbą przystanków (od 3 do 8), a łącznie wytyczono ich 13 (tab. 1).

Przez Las Łagiewnicki przebiegają również piesze szlaki turystyczne (niebieski, czerwony, żółty i zielony) oraz czarny szlak rowerowy, rozpoczynający się przy ul. Wycieczkowej, będący częścią szlaku po Parku Krajobrazowym Wzniesień Łódzkich. W uroczysku Marianka, u zbiegu ul. Łagiewnickiej z ul. Jaskółczą, w 2001 r. zrekonstruowano tor przeszkód do jazdy konnej. Przy ul. Wycieczkowej 86 zlokalizowany jest Ośrodek Rehabilitacyjno-Jeździecki „Hipo-Krates” powstały w 1996 r. (GRAMSZ 2002).

Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat Las Łagiewnicki został powiększony o blisko 40 ha powierzchni. O blisko 100 ha zwiększyła się powierzchnia leśna

Rys. 2. Ścieżka edukacyjna Lasu Łagiewnickiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie KUROWSKI, ANDRZEJEWSKI (2000)

kompleksu, zaś nieleśna zmniejszyła o ok. 60 ha. Zmiany te nastąpiły głównie na skutek wylesienia terenów nieleśnych znajdujących się w granicach Łagiewnik. Obszary nieleśne zlokalizowane są przede wszystkim w południowej części kompleksu w uroczyskach: Arturówek, Maksymilianów oraz Marysin.

Tereny te zajmowane są przede wszystkim przez infrastrukturę turystyczną w pobliżu stawów w Arturówku oraz przez zabudowę lotniskową (LEŚNIEWSKA 2009).

T a b e l a 1. Zestawienie tras ścieżki edukacyjnej w Lesie Łagiewnickim w Łodzi

Trasa i jej warianty	Przystanki i punkty wyboru dalszego przebiegu trasy	Długość trasy (km)
A: Leśniczówka – rez. Las Łagiewnicki – Arturówek	1-2-3-I-4-5-II-6-III-7 lub 8	
A-1: kierunek Arturówek – ul. Skrzydlata	z III: 7 → Arturówek	3,0
A-2: kierunek dolina Bzury, ul. Wycieczkowa	z III: 8 → ul. Wycieczkowa	3,3
B: Leśniczówka – rez. Las Łagiewnicki – ul. Wycieczkowa, OEE	(B-1) – 9 – ul. Wycieczkowa 1-2-3-I	
B-1: północnym skrajem rezerwatu do ul. Wycieczkowej	(B-2) – 4-5-II-10-11- ul. Wycieczkowa z I: 9 → ul. Wycieczkowa, OEE	1,8
B-2: przez rezerwat i puszczański las dębowy, do ul. Wycieczkowej	z II: 10-11 → ul. Wycieczkowa, OEE	3,4
C: Leśniczówka – rez. Las Łagiewnicki – powrót do Leśnictwa	(C-1) → leśniczówka 1-2-3-I	
C-1: północnym skrajem rezerwatu do Leśnictwa	(C-2)-4-5-II-12-13 → leśniczówka Z I: granicą rezerwatu → powrót do 1	2,3
C-2: przez rezerwat i traktem do leśniczówki	Z II: 12-13 → powrót do 1	3,9

Ź r ó d ł o: KUROWSKI, ANDRZEJEWSKI (2001).

W granicach Lasu Łagiewnickiego znajduje się 25 zbiorników wodnych. Największe i najlepiej zagospodarowane zlokalizowane są w Arturówku, gdzie mieści się Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji. W okolicach ul. Jastrzębiej zlokalizowano ośrodek „Leśny Dwór” z kortami tenisowymi. Ponadto MOSiR dysponuje polem namiotowym, domkami kempingowymi (90 miejsc) oraz Domem Wczasowym „Arturówek” (50 miejsc, w tym również apartamenty) (GRAMSZ 2002).

Ważne elementy w zagospodarowaniu Lasu Łagiewnickiego stanowią również: osiedle mieszkaniowe Podklasztorze, Szpital Chorób Płuc przy ul. Okólnej i Szkoła Podstawowa nr 60 przy ul. Wycieczkowej. Ponadto na terenie Łagiewnik znajduje się zbiorowa mogiła 15 więźniów obozu na Radogoszczu rozstrzelanych 12 listopada 1939 r.

5. LAS ŁAGIEWNICKI W DOKUMENTACH PLANISTYCZNYCH

W październiku 2010 r. Rada Miejska w Łodzi uchwaliła *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi*. Teren Łagiewnik został w nim wymieniony jako jeden z obszarów, na którym koncentruje się zagospodarowanie turystyczne przestrzeni miejskiej Łodzi. Ponadto Las Łagiewnicki określany jest jako tzw. obszar problemowy, czyli taki, na którym użytkowanie i zagospodarowanie poszczególnych terenów wymaga dodatkowych działań planistycznych. Dodatkowo na terenie Łagiewnik wyznaczono obszary wymagające szczególnej ochrony konserwatorskiej. Zaliczono do nich: obszar ekspozycji zabytkowego klasztoru Franciszkanów w Łagiewnikach, tworzący spójny zespół składający się z klasztoru wraz z przedpołem, rezydencji i folwarku oraz kaplic ulokowanych na skraju zespołu. Studium zakłada budowę dwóch zbiorników retencyjnych, o powierzchni poniżej 5 ha, realizowanych w ramach Programu Małej Retencji, a także remont przepustu z zastawką oraz mnichów na Łagiewniczance. Studium przewiduje również możliwość wprowadzenia zalesień w otulinie, na terenach, gdzie występują słabe i bardzo słabe grunty rolne pod warunkiem, iż będą one korzystne z punktu widzenia ochrony walorów przyrodniczych Lasu Łagiewnickiego. Autorzy *Studium* przewidzieli również utworzenie parku kulturowego w rejonie Łagiewnik. Ponadto teren lasu został zaliczony do obszarów wymagających rekultywacji, przekształceń lub rehabilitacji. W celu powstrzymania dalszej degradacji oraz wzmocnienia roli tego kompleksu w systemie przyrodniczym miasta, zakłada się sukcesywną eliminację zabudowy oraz zalesianie działek. Ponadto zaleca się pozyskanie na rzecz gminy wszystkich działek współtworzących wymieniony kompleks leśny.

Pierwszy miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (mpzp) sporządzony tylko dla Lasu Łagiewnickiego został uchwalony w maju 1994 r. Do głównych celów planu należały m.in.: ochrona walorów środowiska przyrodniczego przed degradacją, stymulowanie rehabilitacji obszarów zdegradowanych oraz uporządkowanie procesów urbanizacyjnych.

Przyjęte cele realizowane były w podziale na dwie strefy – nieurbanizowaną (naturalną) i zainwestowaną. W pierwszej strefie wyróżniono podstrefy z terenami szczególnie chronionymi, zdegradowanymi oraz możliwymi do zabudowy (OJRZYŃSKA 2001). Jednakże wytyczne planu nieskutecznie chroniły przede wszystkim otulinę Łagiewnik, co prowadziło do powolnej degradacji przestrzeni w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksu leśnego (MIROWSKA-WALLAS, OJRZYŃSKA 2008). Z tego powodu podjęto kolejną próbę stworzenia planu miejscowego. Jego uchwalenie nastąpiło 22 czerwca 2005 r. Podstawowymi celami były m.in.:

- ochrona Łagiewnik jako najcenniejszej strefy przyrodniczej w Łodzi;

- ograniczenie procesów urbanizacyjnych zarówno na terenie Lasu Łagiewnickiego, jak i na terenach sąsiadujących;
- włączenie w strefę ochronną terenów o wysokiej jakości krajobrazowej;
- precyzyjne określenie zasad zagospodarowania terenów przeznaczonych pod zabudowę w poprzednim mpzp.

W miejscowym planie zagospodarowania Łagiewnik wyznaczono:

- strefę zurbanizowaną (U) – tereny, na których należy dokończyć rozpoczęte procesy urbanizacji; przewidziano także utworzenie wielofunkcyjnego pasma wzdłuż ulicy Strykowskiej;
- strefę naturalną możliwą do urbanizacji po spełnieniu wymogów i procedur (R), w której wyznaczono tereny na urządzenie parkingów, a także obszary rolne możliwe do przekształcenia w budowlane,
- strefę naturalną (E), w której wyznaczono tereny przeznaczone do rehabilitacji poprzez zahamowanie postępującej urbanizacji oraz tereny w pełni chronione.

Uchwalony mpzp dla Łagiewnik wzbudzał wiele kontrowersji wśród mieszkańców terenów nim objętych. Po ogłoszeniu o przystąpieniu do sporządzania projektu planu złożono 164 wnioski, a w trakcie wyłożenia 216 uwag (MIROWSKA-WALAS, OJRZYŃSKA 2008). Po wejściu w życie mpzp dla Łagiewnik (wraz z otuliną) sprzeciwy mieszkańców trwały nadal. Dotyczyły głównie faktu wyłączenia spod zabudowy dużych obszarów w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksu leśnego. W maju 2006 r. sąd uchylił obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (PAWLAK 2009).

T a b e l a 2. Tereny Łagiewnik z otuliną mające zostać objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

Nr uchwały	Obszar	Przedmiot planu
XLVI/914/08	Łagiewnicka, Skrzydlata, Kasztelańska, Wycieczkowa, Łodzianka, Okólna i Moskule oraz północna granica miasta	Określenie zasad kształtowania ładu przestrzennego oraz zasad ochrony środowiska i przyrody, w tym możliwości rozwoju zainwestowania z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, a także walorów krajobrazowych.
XLVI/915/08	Łagiewnicka i Przepiórcza oraz północna granica miasta i tereny kolejowe	
XLVI/916/08	Strykowska, Łupkowa, Kryształowa, Wycieczkowa, Kasztelańska i Skrzydlata oraz tereny kolejowe	
XLVI/917/08	Strykowska, Łupkowa, Łodzianka, Łukaszewska, Nad Niemnem, Marmurowa i Opolska	
XLVI/919/08	Łodzianka, Łukaszewska, Nad Niemnem i Moskule oraz północno-wschodnia granica miasta	

Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie: Uchwała nr XLVI/914/08, XLVI/915/08, XLVI/916/08, XLVI/917/08, XLVI/918/08, Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 17 grudnia 2008 r.

Duże problemy z zagospodarowaniem terenów wokół Łagiewnik wynikają przede wszystkim z braku obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. 17 grudnia 2008 r. podjęto uchwały o przystąpieniu do sporządzenia planów dla obszaru Łagiewnik z otuliną. Tereny te zostały podzielone na pięć części, dla których zostaną sporządzone osobne dokumenty (tab. 2).

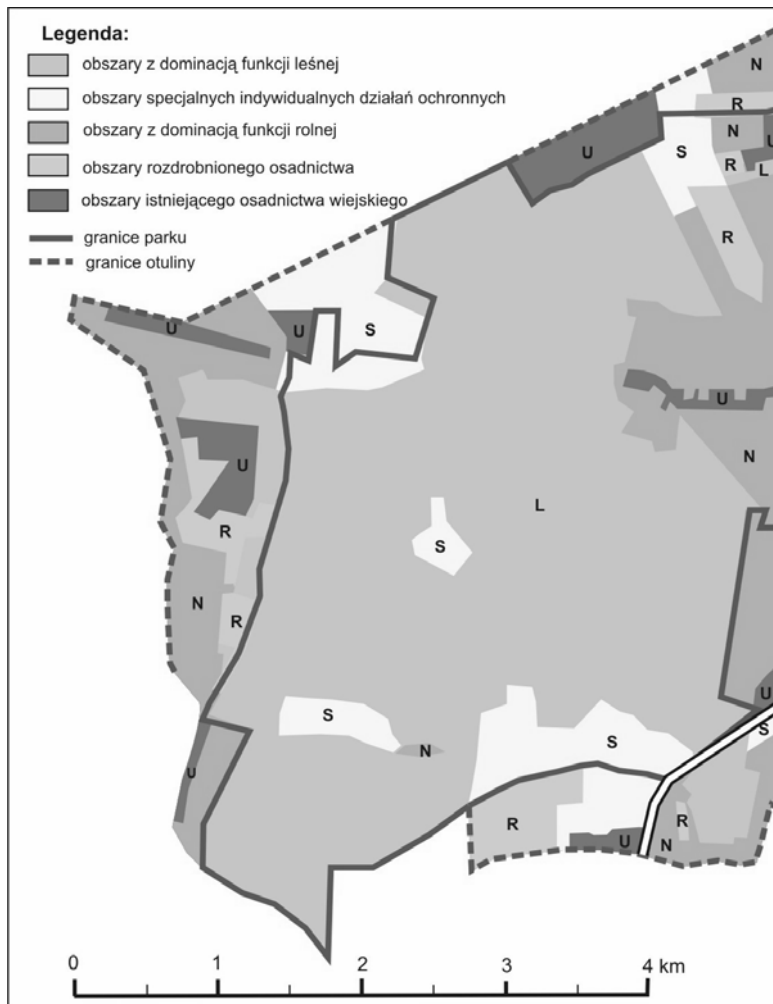
W *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi* (2010) mowa jest również o tym, że na terenie Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich obowiązuje Plan ochrony, którego zapisy są wiążące dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Jak obrazuje Mapa ustaleń planu ochrony Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich (rys. 3), w bezpośrednim sąsiedztwie Lasu Łagiewnickiego znajduje się wiele terenów już zabudowanych lub przeznaczonych w najbliższym czasie pod zabudowę. Zagospodarowanie otuliny Łagiewnik pozostaje wciąż dużym problemem, z którym muszą sobie radzić organy odpowiedzialne za wydawanie decyzji o warunkach zabudowy.

W *Planie ochrony Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich* w obrębie Łagiewnik wraz z otuliną znalazły się następujące strefy:

- L, obejmująca obszary o dominującej funkcji leśnej;
- O, zawierająca obszary objęte lub mające zostać objęte dodatkowymi formami ochrony przyrody oraz wyznaczone w planie ochrony korytarze ekologiczne;
- N, obejmująca obszary o dominującej funkcji rolniczej, w przewadze niezabudowane lub z zabudową rozproszoną;
- S, obejmująca tereny objęte indywidualnymi działaniami ochronnymi;
- R, zawierająca obszary osadnictwa rozproszonego;
- U, obejmująca obszary istniejącego osadnictwa wiejskiego i podlegająca przekształceniom urbanizacyjnym (*Synteza planu ochrony* 2003).

Do każdej ze stref ustalono szczegółowe wytyczne do sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego. Ustalenia planu ochrony PKWŁ obejmującego swym zasięgiem również Las Łagiewnicki wraz z otuliną są dość szczegółowe i precyzyjnie określają działania, które mogą być zrealizowane w poszczególnych strefach. Należy jednak zauważyć, że północna strefa otuliny, zlokalizowana w gminie Zgierz, nie została objęta planem. W kwietniu 2009 r. wystąpiła ona do Leśnictwa Miejskiego o zaopiniowanie projektów dwóch planów zagospodarowania przestrzennego zlokalizowanych na terenie wsi Łagiewniki Nowe – Wschód oraz Łagiewniki Nowe – Zachód. Obie opinie miały charakter negatywny. W przypadku Łagiewnik Nowych – Wschód obszar przeznaczony pod zabudowę obejmował tereny rolnicze o wybitnych walorach krajobrazowych z fragmentami zadrzewień śródpolnych oraz lasów charakteryzujących się różnorodnymi ekosystemami. Realizacja założeń planu mogłaby dopro-

Rys. 3. Las Łągiwnicki w Planie Ochrony Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.pkwl.pl

wadzić do utworzenia zwartego osiedla mieszkaniowego o powierzchni ok. 150 ha. Jednocześnie powstanie nowej zabudowy pogłębiłoby izolację Lasu Łągiwnickiego. Ponadto przez ten obszar przebiega korytarz migracyjny zwierzyny. Podobnie sytuacja rysuje się w przypadku Łągiwnik Nowych – Zachód. Plan zakładał przeznaczenie pod zabudowę cennych terenów w dolinie Bzury, będących ostoją m.in. ptactwa wodnego. Przebiega tędy również korytarz ekologiczny. Leśnictwo Miejskie przewiduje, że wejście w życie obu pla-

nów przyniosłoby wiele szkód, zarówno dla terenów objętych planami, jak i obszaru Lasu Łagiewnickiego (LEŚNIEWSKA 2009).

6. PERSPEKTYWY ROZWOJU ZAGOSPODAROWANIA ŁAGIEWNIK W ŁODZI

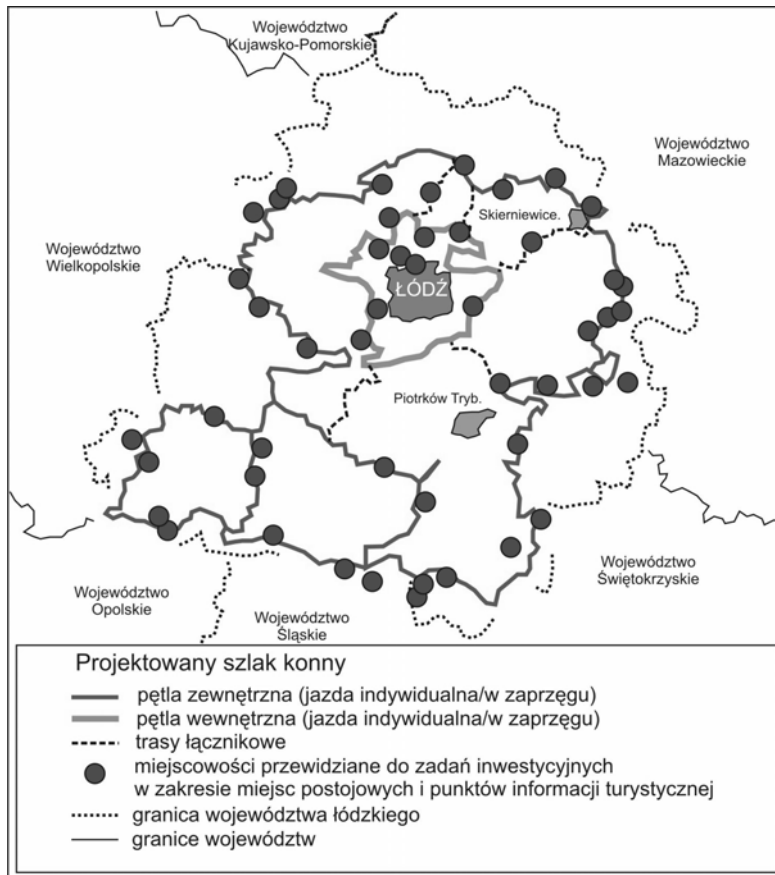
Z założenia obszar Łagiewnik to las, a nie park, co oznacza, że powinny w nim żyć również dzikie zwierzęta. Z drugiej strony zaś bytowanie zwierzyny w bezpośrednim sąsiedztwie dużej aglomeracji miejskiej rodzi wiele problemów. Największą bolączką Lasu Łagiewnickiego jest zabudowa, która otoczyła go zwartą ścianą z trzech stron. Spowodowało to odcięcie zwierzynie korytarzy migracyjnych. Od strony wschodniej do Lasu Łagiewnickiego swobodnie może wejść dzika zwierzyna i przemieszczać się niemal do centrum miasta. Powoduje to wiele wypadków samochodowych z udziałem zwierząt. Dlatego w roku 2006 Leśnictwo Miejskie Łódź uruchomiło udzielanie pomocy dzikim zwierzętom, których rocznie trafia tu ponad 500. W związku z narastającym problemem poszkodowanych zwierząt zdecydowano się na inwestycję w Ośrodek Rehabilitacji Zwierząt przy ul. Wycieczkowej. Remont starej osady oraz budowa nowych budynków pochłonie ponad 2,5 mln złotych i jest dofinansowana z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (GI-ZAK 2011).

Wyznaczenie tras rowerowych w Lesie Łagiewnickim spowodowało, że oprócz rowerzystów zaczęli z nich również korzystać miłośnicy jazdy konnej, co doprowadzało, zwłaszcza wiosną, do niszczenia nawierzchni ścieżek. Na skutek licznych protestów rowerzystów szlaki rowerowe zamknięto dla ruchu konnego, któremu udostępniono teren Łagiewnik z wyjątkiem rezerwatu. Wzrost zainteresowania jazdą konną doprowadził do powstania projektu Łódzkiego Szlaku Konnego biegnącego dookoła województwa łódzkiego (rys. 4). Na terenie Lasu Łagiewnickiego planowane jest powstanie centrum zarządzania szlakiem, a planowane nowe trasy konne będą niestety przecinały ścieżki rowerowe. Obecnie trwają rozmowy pomiędzy przedstawicielami stadnin i rowerzystami mające doprowadzić do kompromisu.

Kolejnym wyzwaniem dla administratorów Łagiewnik jest wytyczanie tras narciarskich. W ciągu ostatnich lat amatorów narciarstwa biegowego znacznie przybyło i zaproponowali oni by część ścieżek w Lesie Łagiewnickim pozostawiać nieodśnieżonych, co spotkało się z kolei z dużym sprzeciwem spacerowiczów.

Ogromnym problemem Łagiewnik jest nowo powstająca zabudowa, a jak powszechnie wiadomo las pozostaje lasem dopóki nie zostanie odcięty od innych terenów leśnych. Niestety, miejscowe plany zagospodarowania prze-

strzennego wciąż nie są uchwalane, a jedyny, który obowiązywał na tym obszarze został uchylony na skutek licznych sprzeciwów mieszkańców.

Rys. 4. Planowany przebieg Łódzkiego Szlaku Konnego
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wsiodle.lodzkie.pl

7. PODSUMOWANIE

Głównym celem niniejszego artykułu było zaprezentowanie problemów związanych z zagospodarowaniem i kształtowaniem przestrzeni publicznej Lasu Łągiwnickiego. Ze względu na charakter niniejszego opracowania, wspomniane problemy zostały jedynie zasygnalizowane.

Jak wcześniej wspomniano, Las Łagiewnicki stanowi unikatowy kompleks leśny na skalę europejską. Od wielu lat badacze, ekolodzy czy politycy zastanawiają się, co zrobić, by pomimo żywiołowo postępujących procesów urbanizacyjnych, Łagiewniki zachowały swe cenne walory przyrodnicze.

Do najpoważniejszych zagrożeń Lasu Łagiewnickiego można zaliczyć: brak uporządkowanej gospodarki wodno-ściekowej w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksu, obniżanie poziomu wód gruntowych, zanieczyszczenie powietrza, zaśmiecanie lasu oraz grodzenie działek graniczących bezpośrednio z lasem. Na skutek postępujących procesów urbanizacyjnych recesji ulega wiele gatunków roślin i zwierząt. Zdaniem Kurowskiego (2001) strategia ochrony Łagiewnik powinna polegać głównie na eliminacji bezpośrednich zagrożeń poprzez preferowanie oszczędnych form użytkowania oraz stosowaniu zasady mówiącej, iż nie wszystkie fragmenty lasu mogą jednocześnie spełniać różnorodne niekiedy wykluczające się funkcje. Ścieżki spacerowe czy trasy jeżdżenie powinny omijać ostoje zwierzyny i uroczyska florystyczne nieodporne na penetrację i wydeptywanie.

BIBLIOGRAFIA

- ANDRZEJEWSKI H., KUROWSKI J.K., 2001, *Charakterystyka fitocenotyczna rezerwatu Las Łagiewnicki*, [w:] J. K. Kurowski (red.), *Szata roślinna Lasu Łagiewnickiego w Łodzi*, Łódź.
- GIZAK D., 2011, *Lasy przyszłości – gospodarowanie lasami miejskimi w Łodzi*, „Las Polski – dwutygodnik leśników i przyjaciół lasu”, nr 6.
- GÓRKA G., LITWIN H., 2002, *Plan urządzania lasu „Las Komunalny miasta Łodzi” na okres 1.01.2003 r. do 31.12.2012 r.*, Brzeg.
- GRAMSZ A., 2002, *Las Łagiewnicki i okolice wsie, Łagiewniki*.
- JAKÓBCZYK-GRYSZKIEWICZ J., DYBA W., MARCIŃCZAK S., TANAŚ S., 2008, *Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych w Łodzi. Plany i perspektywy*, Łódź.
- KUROWSKI J. K., 1996, *Rezerwat Regionu Łódzkiego*, Łódź.
- KUROWSKI J. K., (red.), 1998, *Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich – Monografia*, Łódź.
- KUROWSKI J. K., (red.), 2001, *Szata roślinna Lasu Łagiewnickiego w Łodzi*, Łódź.
- KUROWSKI J. K., ANDRZEJEWSKI H., 2000, *Ścieżka przyrodniczo-leśna w Lesie Łagiewnickim, Rezerwat Las Łagiewnicki i Arturówek (przewodnik dydaktyczny)*, Łódź.
- KUROWSKI J. K., ANDRZEJEWSKI H., 2001, *Ścieżka botaniczno-leśna w Lesie Łagiewnickim*, [w:] J. K. Kurowski (red.), *Szata roślinna Lasu Łagiewnickiego w Łodzi*, Łódź.
- LEŚNIEWSKA K., 2009, *Wpływ miejskiego kompleksu leśnego na zagospodarowanie jego otuliny na przykładzie Lasu Łagiewnickiego w Łodzi*, praca magisterska wykonana w Katedrze Zarządzania Miastem i Regionem UE, pod kier. dr J. Danielewicz, Łódź.
- MIROWSKA-WALAS D., OJRZYŃSKA G., 2008, *Las Łagiewnicki – „Zielone Płuca” Łodzi*, „Urbanista”, nr 1.
- NIEMIŃSKI W., 1973, *Kształtowanie terenów zieleni*, Arkady, Warszawa.
- OJRZYŃSKA G., 2001, *Miejsce Lasu Łagiewnickiego w systemie zieleni Łodzi*, [w:] J. K. Kurowski (red.), *Szata roślinna Lasu Łagiewnickiego w Łodzi*, Łódź.

- Opinia w sprawie projektów dwóch planów zagospodarowania przestrzennego w Gminie Zgierz w części dotyczącej terenu wsi Łagiewniki Nowe – Wschód oraz Łagiewniki Nowe – Zachód*, Zn. spr. K73/116/09.
- PAWLAK M., 2009, *Łódź płynie bez planu zagospodarowania przestrzennego*, „Dziennik Łódzki” z 10.05.
- SICIŃSKI J. T., 2001, *Historia Lasu łagiewnickiego*, [w:] J. K. Kurowski (red.), *Szata roślinna Lasu Łagiewnickiego w Łodzi*, Łódź.
- SOBCZYŃSKI M., WOSIAK A., 2002, *Ugory miejskie, tereny zielone oraz inwestycje z ostatniej dekady XX w. w strukturze użytkowania ziemi dzielnicy pomocniczej Katedralna w śródmieściu Łodzi* [w:] I. Jażdżewska (red.), *Współczesne formy osadnictwa miejskiego i ich przemiany*, XV „Konwersatorium Wiedzy o Mieście”, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi*, 2010, Załącznik nr 1 do uchwały nr XCIX/1826/10 Rady Miejskiej w Łodzi z 27 października 2010 r., Łódź.
- SUTKOWSKA E., 2006, *Współczesny kształt i znaczenie zieleni miejskiej jako zielonej przestrzeni publicznej w strukturze miasta – przestrzeń dla kreacji*, Teka Kom. Arch. Urb. Stud. Krajobr. – OL PAN.
- Synteza planu ochrony*, Załącznik nr 1 do rozporządzenia nr 5/03 Wojewody Łódzkiego z 31 lipca 2003 r.
- WRZOS D., 2001, *Drzewostany Lasu Łagiewnickiego*, [w:] J. K. Kurowski (red.), *Szata roślinna Lasu Łagiewnickiego w Łodzi*, Łódź.
- WYSOCKI M., 2009, *Dostępna przestrzeń publiczna*, Kraków.
- <http://www.las.lodz.pl/> – Lasy Miasta Łodzi – strona internetowa Leśnictwa Miejskiego Łódź.
- <http://www.pkwl.pl/> – strona internetowa Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich.
- <http://www.wsiodle.lodzkie.pl/> – Łódzki Szlak Konny.